

Nederlands in België

Welke taal spreekt men eigenlijk in België? Zou men deze vraag bij een enquête op straat in Duitse steden stellen, zou men zeker veel verschillende antwoorden krijgen. Sommigen zouden zeggen 'Frans', anderen 'Vlaams' en zeker ook sommigen 'Nederlands'. Wellicht zal iemand ook 'Duits' of zelfs 'Belgisch' zeggen.

M1: Nederlands in België (overzicht)

De taalsituatie in België is ingewikkelder [dan in Nederland]. Door het land heen loopt een eeuwenoude Frans-Nederlandse taalgrens, van Westhoek (de omgeving van Duinkerken) vlak onder Brussel in richting Oosten tot onder Maastricht. Sinds 1962 is deze taalgrens wettelijk vastgelegd en gaat in het Westen bijna samen met de grens tussen Frankrijk en België en tevens met de grenzen van de provincies.

In het gebied ten Noorden van deze taalgrens is Nederlands door de eeuwen heen altijd omgangstaal van het gewone volk geweest. De elite sprak echter Frans, de taal van de katholieke kerk was Latijn en academisch onderwijs werd in het Latijn en later in het Frans gegeven. Ook was in de 'Zuidelijke Nederlanden' nooit sprake van een gemeenschappelijke Nederlandse standaardtaal; in elke streek werd een eigen dialect gesproken. Het korte pro-Nederlandse intermezzo tijdens de vereniging van de noordelijke en de zuidelijke provincies in één koninkrijk tussen 1815 en 1830, toen het Nederlands officieel de taal van het Zuiden werd, had geen bijzondere invloed op de dominante positie van het Frans. Frans bleef de heersende taal van het officiële leven. Pas vanaf de late negentiende eeuw lukte het de 'Vlaamse Beweging' langzaam meer rechten voor het Nederlands te krijgen. In 1898 werd het Nederlands als officiële taal in Vlaanderen erkend. Vlaanderen ontwikkelde zich langzaam van een eentalig Franse provincie naar een tweetalige provincie [...]

Vandaag is België een federale staat, die bestaat uit een eentalig Nederlands-Vlaanderen en een eentalig Frans-Wallonië en een tweetalig Brussel. Bovendien is Duits de officiële taal in Eupen-St. Vith. De positie van het Nederlands in Vlaanderen is sterk, de verschillende dialecten hebben nog

steeds een belangrijke positie in het dagelijkse leven. Daarnaast bestaat er een overkoepelende, zuidelijke getinte omgangstaal, een 'tussentaal' ook 'verkavelingsvlaams' of 'Soap-Vlaams' genoemd. Op de vraag welke norm in Vlaanderen zou moeten worden aangehouden – de 'Noord-Nederlandse' standaard [...] of de eigen 'Zuid-Nederlandse' standaard – is er nog geen eenduidig antwoord.

Bron: Matthias Hüning (Projektleitung): „Das Niederländische – Status und Verbreitung“, in: *Nederlands online/neon* <<http://neon.niederlandistik.fu-berlin.de/langvar/statusdutch/>> (03.03.06), gedeeltelijk bewerkt.

M2: Taalgebieden in België heden

Bron: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (legende toegevoegd).

Opdracht: Zoek informatie op in lexica en het internet (bijvoorbeeld www.belgie.be) over de geschiedenis van België. Leg hier je zwaartepunt op de tijd vanaf de 16^e eeuw en op de belangrijkste gebeurtenissen en ontwikkelingen.

Tot het tijdstip dat de taalgebieden in België zo werden vastgelegd verging veel tijd. Eind van de 18^e eeuw, maar vooral in de 19^e eeuw ontstond er een hevige discussie om de ta(a)l(en).

M3: Discussie om de ta(a)l(en) in de geschiedenis van België

[...] Vlak na de machtsovername [1815] gooide de Franstalige elite in de nieuwe Belgische staat het roer om. Terwijl [koning] Willem I geprobeerd had het Nederlands als officiële taal te erkennen, deed men nu zijn best te bereiken dat het Frans de ‘enige officiële taal van België’ werd. [...] De Vlaamse Beweging, die al in tijd van het Verenigde Koninkrijk onder Jan Frans Willems voor de erkenning van een algemene Nederlandse cultuurtaal voor het Noorden en het Zuiden had gevochten, stond voor een onmogelijke taak. Er bestond in Vlaams-België geen Vlaamse of Nederlandse culturele identiteit. Het volk was arm, politiek onmondig en in geloofskwesties verdeeld. Men kan daadwerkelijk stellen dat de Vlaamse Beweging in het begin geen beweging was maar enkel de “poging, Vlaanderen te overtuigen van het belang van een Vlaamse Beweging”. [...] Pas langzaam toen er een regeling voor de orthografie kwam, toen dus de eerste ‘wapens’ voor het gevecht om de erkenning door de Franstalige landslieden en de Nederlanders waren gesmeed, kon ook maatschappelijke vooruitgang worden geboekt. In de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw [van de 19^e eeuw] werden de eerste taalwetten vastgesteld, die de Vlamingen het recht op gebruik van de eigen taal voor de wet garandeerden (1873), het taalgebruik voor de centrale administratie regelden (1878) en het Nederlands als taal in het onderwijs in enkele vakken in het voortgezet onderwijs verordende (1883). In de praktijk waren deze wetten maar moeilijk door te voeren. Niet alleen dat de regeling voor het gebruik van het Nederland in het voortgezet onderwijs in de zo genoemde vrije, kerkelijke scholen toch pas in 1910 werd overgenomen. Men probeerde ook bewust, het gebruik van het Nederlands in te perken. [...]

De Vlamingen identificeerden zich pas tijdens de Eerste Wereldoorlog met de Vlaamse Beweging. Tot die tijd beperkte dit zich tot de middenklasse en de lage clerus. Maar tijdens de Eerste Wereldoorlog, vooral tijdens de gruwelijke loopgravenoorlog in het Noorden, waar vooral Vlamingen [...]

door Franstalige officieren in Franse commandotaal in de dood werden gestuurd, groeide snel het bewustzijn dat er iets moest gebeuren. Vóór de oorlog vooral ‘een beweging van individualisten’ werd de Vlaamse Beweging tijdens de wereldoorlog een politieke en sociale massabeweging. [...]

Vooral door aanvullende taalwetten, die de status van het Nederlands in België verbeterde, kon terrein worden gewonnen. In 1932 en 1935 verdubbelde de eentaligheid, dat betekent dat het gebruik van het Nederlands respectievelijk het Frans aan basisscholen en het voortgezet onderwijs en als taal bij het gerechtshof in de verschillende delen van het land geregeld werd en in 1938 werd ook het taalgebruik in de leger door de wet vastgelegd, waardoor zich een scheiding van de Nederlands en de Franse eenheden voltrok.

Na de Tweede Wereldoorlog waren de twee taalgroepen, ook door de discussie die door het gedrag van de Belgische Koning Leopold III tijdens de oorlog was opgekomen en die het land in twee kampen verdeelde, zo ver van elkaar verwijderd dat een federalisering snel de enige mogelijke uitweg bleek. [...] In 1962 en 1963 werden de taalgrenzen wettelijk vastgelegd [...]

Bron: Herbert van Uffelen (1995): „In Belgien spricht man Belgisch“, in: Chr. Noe u. A. Noe (Hrsg.): Fachsprachenunterricht und betriebliche Praxis. Frankfurt et al., 25-40 (afdruk van uittreksels zonder bibliografische opgave).

In december 1970 stemde het parlement van België voor een verandering van de grondwet die een afkeer van de eenheidsstaat België inluidde. De federalisering ging langzaam maar zeker verder. Door de wijziging van de grondwet in 1993 werd België een federale staat.